

Bericht van de rector

Als ik naar buiten kijk zie ik door de lange nazomer nog veel groen. Toch beginnen her en der de bladeren te kleuren, de herfst doet zijn intrede en de 'herfst'vakantie ligt al weer achter ons. Tijd om de krachten die we hebben opgedaan in de zomer te verinnerlijken en zo ruimte te geven aan nieuwe initiatieven.

Niet helemaal nieuw maar wel altijd een goede start van het schooljaar is onze activiteitenweek. De klassen 7 en 9 hebben net hun werkweek achter de rug en zij hebben samen met hun nieuwe mentor(en) en nieuwe klasgenoten een goede bodem gelegd voor een toekomst in verbinding met elkaar.

Klas 8 is zich bewuster geworden van de maatschappij waarin wij leven en de positie die zij daarin in kunnen nemen tijdens de awarenessweek. De Tech Fun Day die wij in die week ook organiseerden samen met Sterk Techniek Onderwijs was een regelrecht succes te noemen. Niet alleen onze leerlingen hadden een uitdagende en inspirerende dag, ook alle workshopverzorgers waren enthousiast over onze school, de organisatie en vooral de openheid van onze leerlingen. Een initiatief dat zeker een vervolg gaat krijgen.

In het weekend van 20-22 oktober vond er een internationale conferentie plaats op onze school. Zo'n 65 gasten vanuit heel Europa spraken er met elkaar over vrijeschoolonderwijs en de uitdagingen die we op ons pad vinden. Zij waren enorm lovend over ons mooie schoolgebouw en het gevoel dat het uitstraalt, wat me maar weer eens te meer deed beseffen dat een schoolomgeving zoals het Novalis waarin onze leerlingen dagelijks onderwijs krijgen eigenlijk heel uniek is. Daar mogen we best wat vaker bij stil staan en trots op zijn.

Een nieuw initiatief waarmee alle docenten vanaf 26 oktober wekelijks samen aan de slag gaan is Groeikracht. Eind vorig jaar hebben we subsidie weten te krijgen vanuit het Nationaal Groeifonds om constructief met elkaar te werken aan de verbetering van ons onderwijs en daarbij met elkaar en van elkaar te leren. Dit levert ons niet alleen meer gemotiveerde leraren op, maar zorgt ook voor een cultuur van leren en verbeteren op school en uiteindelijk meer leerwinst voor onze leerlingen. Uiteraard worden ook de leerlingen bij dit proces betrokken zodat wij ook weer van hun kunnen leren. Zoals u ziet, staan we ook dit jaar niet stil en werken we samen verder aan ons mooie Novalis.

Hartelijke groet,
Ariane Tramontina

Nieuws vanuit de ouderraad

De ouderraad is het nieuwe schooljaar goed gestart! Vorig schooljaar is er een aantal mensen vertrokken zodat we flink wat lege plekken hadden. Na een oproep op de eerste ouderavond hebben zich inmiddels maar liefst 6 nieuwe kandidaten gemeld. Een aantal daarvan heeft al een vergadering bijgewoond. Fijn zo veel belangstelling. Het geeft aan dat het leeft. We krijgen ook geregeld mails of appjes met vragen binnen. Blijf dat doen! Op die manier kan echt de dialoog ontstaan. Op dit moment is de ouderraad een goede mix van ouders van verschillende klassen en ook van ouders met en zonder een vrijeschoolachtergrond. De vaders zijn nog wat ondervertegenwoordigd... wie zich geroepen voelt, is van harte welkom!

We spraken de afgelopen vergadering over praktische zaken zoals de hoeveelheid lesuitval en het lesrooster dat nog niet optimaal is. Dit heeft de volle aandacht van de schoolleiding. We spraken ook over andere zaken. Ik zal er in de nieuwsbrief steeds eentje uitlichten zodat jullie als ouders een beeld hebben waar onze vergaderingen over gaan.

Dit keer was dat bijvoorbeeld het onderwerp koor en zang. Ouders brachten in dat het zo jammer was dat er niet een groot koor is van meerdere klassen. Koorzang wordt nu per klas gegeven.

Wordt er veel gezongen op school? Kinderen die van de vrijebasisschool komen, zijn gewend om elke dag te zingen. Als je dat doorzet in klas 7 worden leerlingen van andere basisscholen nog makkelijk meegenomen in de gewoonte van zingen. Begin je pas met zingen in bijvoorbeeld klas 9 dan komt 'schaamte' om de hoek kijken. Als puber ga je natuurlijk niet zomaar zingen... Terwijl zingen zo belangrijk is. Het gaat niet alleen om het muzikale gevoel maar ook om afstemmen. Zingen doe je samen, je luistert naar elkaar, stemt op elkaar af. Het is een belangrijk groepsproces. Op de docentenvergadering wordt er meestal ook gezongen. Het belang van zang en koor wordt zeker onderkend maar dan spelen er weer praktische zaken zoals: Is er ruimte in het lesrooster? Zijn er docenten? We hadden een goed gesprek hierover met elkaar. Voor een volgende keer is er het idee om de muziekdocenten eens uit te nodigen op de vergadering om met hen hierover van gedachten te wisselen. Interessant om hun visie te horen en meer te weten te komen over de muzieklessen op het Novalis.

Dit en andere zaken heeft dus onze aandacht! Mail ons met vragen en opmerkingen! Ouderraad@novalis.nl

Hartelijke groeten namens de ouderraad,
Susan Snijders

Leerlingenraad: de antenne van de school

Onduidelijkheid rondom de schoolregels, verwarring met betrekking tot het rooster of veelvuldige lesuitval. De leerlingenraad signaleert niet alleen plooiën in de organisatie, maar helpt ze ook glad te strijken.

De leerlingenraad bestaat momenteel uit acht leerlingen. Elke eerste dinsdag van elke periode komen ze bij elkaar. Dan vergaderen ze over actuele hete hangijzers, zoals roosterzaken en schoolregels, maar ook over 'coolere' items als schoolpleinaankleding en kerstacties.

Natasha (11B) en Teus (12A) zaten vorig jaar ook al in de leerlingenraad. Ze zien de raad als het communicatiemiddel tussen leerlingen en school. "Leerlingen kunnen bij ons problemen aankaarten, en wij brengen die onder de aandacht van de schoolleiding", legt Teun uit. "Soms gaat het om problemen met docenten, maar het kan ook om bijvoorbeeld roosterzaken of jaarplanning gaan.

Zo is de WOW-dag dit jaar al een aantal keer verschoven en dat zorgt voor onduidelijkheid."

Grote doelen voor dit jaar zijn de inrichting van het schoolplein en de zichtbaarheid van de leerlingenraad zelf. Volgens Natasha is door de komst van de nieuwbouw een boel pleinplezier verdwenen. "Vroeger waren er nog basketbalpalen. Nu is er niets. We zijn druk in gesprek om het plein weer te verlevendigen! Daar hebben we alle vertrouwen in. Het lukte ons ook om Nova een stuk gezelliger te maken." Ook de zichtbaarheid van de leerlingenraad zelf moet worden verbeterd, meent Natasha. "We willen meer leden uit de middenbouw en een vaste plek, waar leerlingen makkelijk kunnen binnenlopen."

Contact met de leerlingenraad: stuur een mail naar nlleerlingenraad@gmail.com

De werkweek

Kennis maken met elkaar in de natuur

In oktober trokken de leerlingen van de 7e en 9e klas er weer een week op uit. Doel: elkaar én de wereld om je heen ontmoeten. Het waren mooie ontdekkingsreizen waarin hard werd samengewerkt en veel werd geleerd. Maar vooral ook een week waarin we elkaar beter leerden kennen!

De werkweken zijn bewust in het najaar gepland. Klassen zijn dan net gestart, soms nieuw of flink gewijzigd, en onder leiding van een nieuwe mentor. Een goed moment om naar elkaar toe te groeien.

Natuur

Elk leerjaar heeft een eigen thema. In de 7e klas is dat natuur. De leerlingen fietsen met de klas over een met zorg uitgestippelde route naar een locatie waar ze in de natuur aan het werk kunnen. Dit jaar bracht de route hen naar de Kempen. In en rondom de dorpen Netersel, Bergeijk, Hapert en Vorstenbosch werd gewerkt op boerderijen, met IVN-medewerkers gewandeld door de natuur en een excursie gemaakt naar kasteel Heeswijk. Natuurlijk werd er ook plezier gemaakt. Zo werd er boerengolf gespeeld tussen de alpaca's en kon er geknuffeld worden met biggetjes.

Geologie

De leerlingen van klas 9 beleefden een fysiek intensere week tijdens het Geologie-kamp. In Zuid-Limburg werd fietsend en lopend door berg, dal en grotten ervaren hoe woest de wereld kan zijn. Hoogtes werden ook met handen en voeten bedwongen. Tijdens survivals werd geklommen, getokkeld en een vrije val gemaakt.

Ambachtelijk meten

De 10e klas ten slotte bracht het vak wiskunde op een bijzondere wijze in gebruik. Tijdens het landmeetkamp brachten ze samenwerkend en met ambachtelijke meetinstrumenten een landschap in kaart. Met behulp van jalons, prisma's en theodolieten voerden ze hoek- en hoogtemetingen uit en maakten ze een landkaart, compleet met windroos, schaalverdeling en landschapselementen.

Activiteitenweek

De leerlingen die niet op kamp waren hadden een leuke activiteitenweek.

De havens van Rotterdam werden bezocht en in Amsterdam het Paleis op de Dam, het Anne Frank Huis en Ons' Lieve Heer op Solder. De leerlingen van klas 8 gingen naar het Philips Museum en met de bus naar het Openluchtmuseum in Arnhem. Ook was er tijd voor een teambuildingsactiviteit en een aantal sportieve activiteiten zoals bubbelballen en trampolinespringen. De examenleerlingen werkten aan hun eindwerkstuk en hadden een LOB dag. Daarnaast deden de leerlingen van 10AB mee met de TechFunDay en de 2 andere examenklassen speelde een bordspel, vertaald naar een levensecht spel. Een combinatie van sport, tactiek en samenwerking. Voor de leerlingen van klas 8 werd het excursieprogramma gecombineerd met een awareness programma en op maandag een Techfunday. Hierover in deze nieuwsbrief meer. Al met al een heel geslaagde werkweek voor al onze leerlingen.

De werkweek, een impressie

TechFunDay op het Novalis College

Het Novalis College bruiste van energie tijdens de recente TechFunDay. Leerlingen van de achtste klas konden kennismaken met de wonderlijke wereld van techniek, met dank aan een indrukwekkende line-up van workshops georganiseerd door topbedrijven en enthousiaste techniekpromotoren.

De dag, een initiatief van Stichting Sterk Techniek Onderwijs Eindhoven, had als doel om de passie voor technologie bij jongeren aan te wakkeren. En als het enthousiasme en de creativiteit die in elke hoek van de school te zien waren enige indicatie zijn, dan is het evenement geslaagd. In samenwerking met toonaangevende bedrijven zoals ASML, VDL en Hoppenbrouwers, evenals inspirerende organisaties zoals JuniorIOT, TechKicks en WijTechniek, werd de school omgetoverd tot een technisch speelparadijs. Verdeeld over vier zones konden de leerlingen een duik nemen in de boeiende wereld van solderen, metselen, robotica en de mysterieuze wereld onder de microscoop.

De gezichten van de leerlingen straalden van verwondering en plezier. "Het is zo gaaf om met echte apparatuur te werken en iets met mijn eigen handen te maken," zei een enthousiaste achtsteklasser terwijl hij trots zijn zelfgemaakte soldeerproject toonde. Elders in een andere zone experimenteerden leerlingen met robots, terwijl anderen de fijne kneepjes van het metselen leerden.

Maar wat de dag echt bijzonder maakte, was de betrokkenheid van de workshopbegeleiders. Hun passie voor techniek was besmettelijk. "Het is geweldig om deze jongeren zo enthousiast te zien. Ze zijn onze toekomstige innovators," merkte een begeleider van ASML op. De mentoren en ouders die de groepen begeleidden, deelden diezelfde opwinding en verwondering. De TechFunDay heeft niet alleen de horizon van de leerlingen verbreed, maar heeft ook laten zien hoe belangrijk het is om jongeren te betrekken bij techniek. Met zulke evenementen laat Stichting Sterk Techniek Onderwijs Eindhoven zien dat de toekomst van techniek in Nederland in goede handen is. En gezien het enthousiasme van de leerlingen van het Novalis College, is die toekomst inderdaad veelbelovend!

De awarenessweek

In de week voor de herfstvakantie hebben de 8e klassen deelgenomen aan de awarenessweek. Tijdens deze week stonden er verschillende activiteiten op het programma rondom pesten, liefde & seksualiteit en social media.

Dinsdag zijn alle klassen gestart met het volgen van de voorstelling 'Like' opgevoerd door Playback. De leerlingen hebben gekeken naar de voorstelling over pesten en zijn na de voorstelling met de acteurs het gesprek aan gegaan over pesten, meelopen en voor anderen opkomen. Wanneer is iets pesten of wanneer is het gewoon een grapje? Hoe kun je voor iemand anders opkomen? Dat is niet altijd makkelijk. Enkele leerlingen waren zo dapper om de personages uit de voorstelling hierbij te helpen. Verder stond er nog een voorlichting van het COC op het programma. Samen met de voorlichters gingen de leerlingen in gesprek over seksuele diversiteit en genderidentiteit. Hierbij kwamen onderwerpen als vooroordelen, stereotypen, discriminatie, seksualiteit, relaties en coming-out aan bod. Tijdens de voorlichting gaven de leerlingen aan dat op het Novalis iedereen zichzelf mag zijn. Dat is iets waar we samen trots op mogen zijn. Als laatste hebben de leerlingen ook een voorlichting van de GGD over social media gevolgd. Hierbij stonden het op een gezonde manier met social media omgaan en sexting centraal. De leerlingen hebben onder andere uitleg gekregen over waarom social media zo verslavend is, wat sexting is en hoe je online respectvol met elkaar

Artificiële Intelligentie in het onderwijs

De term “Artificiële Intelligentie”, vaak afgekort als AI, roept bij velen beelden op van geavanceerde robots, futuristische technologieën maar soms ook een dystopische toekomst waar niet de mens maar de machine het voor het zeggen heeft. In werkelijkheid is AI een reeks algoritmen die patronen herkennen, leren van gegevens en specifieke taken kunnen uitvoeren zonder expliciete instructies. Hoewel AI in de populaire media vaak geassocieerd wordt met zaken zoals het automatisch genereren van werkstukken in Chat-GPT, is de potentie van AI in het onderwijs veel breder en intrigerender. Hier volgen enkele voorbeelden die laten zien hoe AI het onderwijslandschap zou kunnen transformeren.

De virtuele wiskunde tutor

Stel je voor, Laura worstelt met complexe formules bij wiskunde. In plaats van (dure) bijlessen te nemen, opent ze haar laptop en raadpleegt haar persoonlijke AI tutor. Deze virtuele tutor herkent precies de uitdagingen waar Laura mee geconfronteerd wordt. Aan de hand van haar voortgang biedt de tutor specifieke uitleg, voorbeelden en geeft gerichte oefeningen. Met onmiddellijke feedback, hulp bij het plannen en een adaptief leertempo zorgt de tutor ervoor dat Laura zich zelfverzekerd en goed voorbereid voelt voor haar aanstaande wiskundetoets.

Chatten in de geschiedenisles

Tijdens geschiedenis krijgt Max de opdracht om een presentatie te geven over Willem van Oranje. In plaats van gebruik te maken van traditionele bronnen zoals boeken en Wikipedia, maakt hij gebruik van een AI-gestuurde generator die op basis van feiten een persoon kan ‘nadoen’. Op deze manier kan de leerling ‘chatten’ met Willem en hem vragen stellen over zijn leven, zijn denkbeelden en de tijd waarin hij leefde. Het niveau en taalgebruik van de Vader des Vaderland kan ook hier worden aangepast aan het niveau van Max en zijn klas.

Vloeiend Frans spreken met je mobiel

Sterre is vastbesloten om haar Franse spreekvaardigheid te verbeteren. In plaats van traditionele taallessen te volgen, gebruikt ze haar telefoon om dagelijks met een AI-taalpartner te converseren. Fouten in grammatica of uitspraak worden direct gecorrigeerd, en Sterre krijgt realtime feedback, wat haar helpt om in korte tijd aanzienlijke vorderingen te maken.

AI-geassisteerde klusjes

Joost staat voor een uitdaging: hij heeft een losse ketting en weet niet precies hoe hij deze weer moet bevestigen. De conciërge is druk bezig en zijn ouders nemen de telefoon niet op. Joost gebruikt daarom een speciale AI-app op zijn telefoon. De app analyseert een foto van de kapotte fiets en via zijn oortje hoort Joost stapsgewijze instructies over hoe hij de ketting er weer op kan zetten, alsof een ervaren klusser naast hem staat.

Bovenstaande voorbeelden zijn natuurlijk nog lang niet op alle scholen toepasbaar. Op het Novalis zijn we ook nog niet zo ver. Maar we willen ook niet achter de feiten aanlopen en dus zijn verschillende docenten zich aan het verdiepen in de mogelijkheden en hoe dat in ons vrijeschoolonderwijs zou kunnen worden toegepast. Ook leerlingen willen we hier op voorbereiden en dus wordt er in de lessen mediapedagogiek aan klas 9 het hele jaar aandacht aan besteedt. Aan de mogelijkheden, de (technische) achtergrond, de voor- en de nadelen, een stuk ethiek en later in het jaar ook aan het experimenteren met toepassingen.

Ondanks deze mogelijkheden, is er in het onderwijs een zekere terughoudendheid om technologie en AI volledig te omarmen, zoals blijkt uit de trend om mobiele telefoons uit de klas te verbannen.

Hoewel voorzichtigheid gerechtvaardigd is bij de implementatie van nieuwe technologieën, is het essentieel om open te staan voor de voordelen en mogelijkheden die AI biedt. Het raakt dus aan de kern van de vrijeschoolpedagogiek: het voorbereiden van studenten om autonome, vrije denkers te zijn die hun eigen pad in de wereld kunnen kiezen, ongeacht de externe invloeden of technologische veranderingen.

Deze benadering impliceert dat leerlingen, wanneer ze worden blootgesteld aan technologie, moeten worden aangemoedigd om dat kritisch en bewust te benaderen. Hierbij gebruikmakend van de morele, artistieke en praktische vaardigheden die ze tijdens hun schoolperiode op het Novalis hebben opgedaan.

Vervolg van pagina 6

Het idee dus om studenten voor te bereiden op een wereld vol technologie, maar ze ook te voorzien van de innerlijke hulpmiddelen om deze technologieën verantwoord en zinvol te gebruiken. Daarom kan ons vrijeschoolonderwijs niet achterblijven op dat wat op ons afkomt.

Steiner schreef ooit over de mens en de machine: "Deze dingen (de mechanisch wordende omgeving, red.) moeten niet behandeld worden alsof men ze zou moeten bestrijden. Dat is een zeer verkeerde opvatting. Deze dingen zullen niet uitblijven, ze zullen komen." Het is aan ons opvoeders om de leerlingen daarop voor te bereiden of zoals één van de bekendste ijshockeysers ter wereld, de Canadees Wayne Gretsky, het ooit beeldend zei: "Skate to where the puck is going, not where it has been".

Bewegen in de ochtend

's Ochtends om tien over half negen, na het zeggen van de ochtendspreuk, stonden de zevendeklassers weer klaar op het schoolplein om te bewegen. Onder leiding van meneer Honcoop (aardrijkskunde) en meneer Müller (muziek) gingen de leerlingen tien minuten zang-; balans-; ritme- en dansplezier tegemoet. Wat een fris begin van de dag! Meneer Müller en meneer Honcoop zeggen hierover: "De leerlingen waren meteen wakker en klaar voor de dag. Aan het begin merkten we dat de leerlingen zeiden: "Moeten we dit nu echt doen?" Maar na de eerste paar keren begonnen ze ernaar uit te kijken. Het was ook superleuk om dit initiatief als leraren samen uit te voeren en elke avond van tevoren even contact te hebben: Wat zullen we morgen doen? Een ding stond vast, elke morgen: We hadden er zin in!"

Het team in beeld

Vooruitblik

16-11-2023: WOW-middag

Ook in 2023-2024 willen we aan belangstellenden laten zien hoe wij onderwijs voor vmbo-t, havo en vwo vormgeven. Vertel het door:

14-11-2023: info avond voor ouders

22-11-2023: minilessen

28-01-2024: OPEN DAG

21-02-2024: minilessen

novalis college

Het Novalis beleven we samen!